

ՆՇԱՆԱԿՈՐ
ԲՈԼՇԵՎԻԿՆԵՐԻ
ԿՑԱՆՔԸ

ԻՈՍԻՖ ՎԻՍՍԱՐԻՈՆՈՎԻՉ
Ս Տ Ա Լ Ի Ն

ՊԵՏԶՐԱՏ

087.1
0-61

087.1

Ս. 61

«Ծ»

Վ. ՍՍԻՐՆՈՎԱ

**ԻՈՍԻՖ ՎԻՍՍԱՐԻՈՆՈՎԻԶ
ՍՏԱԼԻՆԻ**

ԴՊՐԵՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Թարգմ.

Ավ. ձուղուրյան

Պ Ե Տ Ն Ր Ա Տ

ՀԼԿՑԵՄ ԿԿ ԿԻՔ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ
ՑԵՐԵՎԱՆ

1938

Կրսուեք յեզ միջին տարիքի համար

23 JUN 2009

2275
38

ԻՈՍԻԶ ՎԻՍՏԱՐԻՈՆՈՎԻԶ ՍՏԱՆԻՆԻ
ԴԳՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

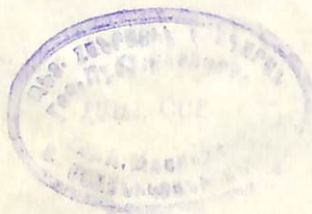
Քառասունութ տարի առաջ Գորիի չորսդասյան հոգևոր ուսումնարանն եր հաճախում վոչ բարձրահասակ մի լերեխա, պաշուսակն ուսից կախած:

Դա Գորիի մի կոչկակարի և լվացարարի լերեխա լեր: Ընտանիքի սուղ լեկամուտի պայմաններում հոգատար մայրն իր վողջ ուժերը լարած աշխատում եր, վոր իր միակ տղան վատ չլինի մյուս լերեխաներից: Յերեխան միշտ հագնված եր կանոնավոր ու մաքուր: Նա հազին ունեւր կապույտ վերարկու և լերկարածիտ կոշիկներ: Թաղիքյա գլխարկի տակից ուրախ նայում ելին նրա կենդանի թուխ աչքերը, ձեռքերին հագած ունեւր մոխրագուլն ձեռնոցներ, իսկ պարանոցին փաթաթած եր լալն կարմիր շարժը: Այդ շարժից դեռ հեռվից ճանաչում ելին նրան ընկերները:

— Հրեն գալիս ե մեր Սոսոն, — կանչում ելին նրանք և վազում նրան ընդառաջ, վորովհետև դպրոցում շատ ելին սիրում նրան: Նա այնքան կենսուրախ եր, աշխուժ, ամրակազմ, ճարտկորեն լախտի լեր խաղում և այնքան լավ եր կարողանում խաղընկերներ ընտրել, վոր նրա խումբը միշտ ել հաղթող եր դուրս գալիս խաղի մեջ:

Բայց նա վոչ միայն դեկավար եր դասամիջոցների, հանգստյան ժամերի խաղերում, այլ և դասերի ժամանակ միշտ առաջիններից եր:

Յերբ ուսուցիչը դասարանում հարցնում եր ճիվ

գիտե՞ք, և աշակերտներից վոչ վոք չեք կարողանում պատասխանել վորեւե գծվար հարցի, բոլորը նալում ելին դեպի Սոսո Զուղաշվիլու կողմը: Հենց նա չեք, վոր հավանորեն կարող եք պատասխանել. չե՞ վոր նա գիտեր այնքան հետաքրքիր բազմաթիվ բաներ, վորոնց մասին ուսուցիչը չերբեք չեք պատմում:

Կամիր չթից կարած պալուսակում, դասագրքերի հետ միասին միշտ ել լինում եք ինչ-վոր մի ուրիշ գիրք. բոլոր ազատ ժամերին և չերբեմն նույնիսկ ձանձրալի դասերին Սոսոն կարդում եք: Ինչքան գրքեր եք նա կրկին ու կրկին կարդացել... Գարոցական գրադարանում շատ շուտով նրա համար և վոչ մի հետաքրքիր գիրք չեք մնացել և նա այդպիսիները վերցնում եք Արսեն Կալանդաձեից — գրախանութում:

Նա շատ լավ եք հիշում իր կարդացած բոլոր գրքերը և միշտ կարող եք շատ հետաքրքիր բաներ պատմել:

Նույնիսկ մեծահասակ մարդիկ հետաքրքրությամբ լսում ելին նրա պատմութունները և հաճախ Գորիի պատկառելի ծերունիները խնդրում ելին նրան պատմել իրենց վորեւե բան:

— Շնորհակալութուն, Սոսո՛, — ասում եք նրան իր ընկեր Տիտվինաձեի քեօին, — ավելի հաճախ անցիր մեզ մոտ:

Բայց վոչ բոլոր ընկերների մոտ եք սիրով գնում Սոսոն. նա չեք սիրում հարուստների տներում լինել:

Նրա դասընկեր Գոգոխիան ապրում եք իր քեռու տանը, իսկ նույն տան բակում, խոհանոցի մոտի մի փոքր տնակում ապրում եք կոշկակար Վիստարիոն Զուղաշվիլին իր կնոջ ու լերեխալի հետ: Նախանձելի չեք նրանց բնակարանը. մուտքն ուղղակի բակից եք, վոչ մի աստիճան, հատակն աղուսից. փոքրիկ լուսամուտը շատ քիչ լույս եք տալիս: Սենյակը շատ փոքրիկ եք. այնտեղ

տեղավորվում ելին միայն սեղանը, տաբուրետները և մեկ ել խսիրով ծածկված թախտը: Գոգոխիան որվա մեջ մի քանի անգամ ցած եք իջնում այդ նեղլիկ սենյակը, բայց շատ հազվադեպ եք հաշոգվում նրան Սոսո Զուղաշվիլուն տանել իր հետ վերև, իրենց մեծ սենյակը:

Փոքրիկ Գորիում դպրոցներ քիչ կային և Գորիի հարուստ լերեխաներն ել ստիպված սովորում ելին չքավորների լերեխաների հետ և լուրաքանչուր դասարանում կային լերկու խումբ, լերկու կուսակցություն: Սոսոն, իհարկե, լերկորդների խմբումն եք — աղքատների ու դժբախտների լերեխաների հետ. այդպես եք անվանում նրանց արհամարհական ձևով ուսուցիչ Իլուրիձեն:

Բայց այնուամենայնիվ ուսուցիչներն ստիպված ելին նրան ճանաչել վորպես առաջին աշակերտ: Սոսոն հրաշալի հիշողություն ուներ և մյուս լերեխաներից ավելի շատ գիտեր:

Հաճախ ուսուցիչները հետապնդում ելին նրան. ինչպես եք, վոր այդ փոքրիկ լերեվակայում եք իրեն՝ թե ինքն ավելի գիտի, քան իր ուսուցիչը: Յեվ ահա նրան գրատախտակի մոտ ելին կանչում հերթից դուրս, հարցնում ելին ամբողջ դասընթացից, տալիս ելին խորամանկ ու խրթին հարցեր՝ կտրելու դիտավորությամբ:

Բայց Սոսո Զուղաշվիլին չեք վախենում այդ անըստապասելի հարցերից: Նա հանգիստ կերպով պատասխանում եք, և լեթե նա ասում եք ինչ-վոր բան, ապա միանգամայն վստահ եք, վոր այդ այդպես եք, հակառակ դեպքում չեք ասի:

Մեկ անգամ ուսուցիչ Իլուրիձեն, հենց նա, վորը ծաղրում եք չքավորների լերեխաներին, հարցրեց նրան.

— Քանի՞ վերստ եք Պետերբուրգից մինչև Պետերգոֆ: Սոսոն պատասխանեց:

Բայց, ինչպես լերկում եք, ուսուցիչն ինքը հաստատ

չգիտեր այն, ինչ վոր հարցնում եր, կամ ուղղակի ցանկանում եր կտրել աշակերտին:

— Դու այդպէս ես մտածում, — նենգամտորեն նորից հարց տվեց նա:

— Յես այդ գիտեմ, — պատասխանեց Սոսոն:

— Դու սխալվում ես, — ասաց ուսուցիչը:

— Վնչ, այդ դուք եք սխալվում, — պատասխանեց Սոսոն:

— Ի՞նչպէս ես դու համարձակվում վիճել ինձ հետ, — բարկացավ ուսուցիչը:

— Յես գիտեմ, վոր չես ճշմարիտ եմ, — պնդեց իր ասածը Սոսոն:

Ուսուցիչն սկսեց բղավել և վիրավորանքներ հասցնել:

Բայց չերեխան չեր գիշում: Նա կանգնել եր դասասեղանի մոտ ձգված և համարձակ նստում եր ուսուցչին. նրա աչքերը լայնացել ու փալլում ելին:

— Յես ճիշտ եմ, — կրկնեց նա:

Իոսիֆ Զուղաշվիլին ավելի շատ գիտեր, բայց չեր բեք չեր գոռոզանում և չերեխաներին չեր ցուց տալիս իր առավելութունները: Նա լավ ընկեր եր և միշտ ոգնության եր հասնում թուլերին: Ոգնում եր նրանց լուծելու խնդիրները. նրանց հետ աշխարհադրական քարտեզներ եր նկարում: Իոսիֆը լավ նկարիչ եր, թեև այդ ժամանակ դպրոցում նկարչութուն չելին սովորեցնում:

Մի անգամ նրանց դասարանն ընդունվեց Մենգրեւիայից մեկ տղա: Նա վրացերեն վատ եր խոսում, իսկ տղաներն սկսեցին ծաղրել նրան՝ բառերի վոչ ճիշտ արտասանության համար: Սոսոն շատ հասարակ ու մրտերմական չեղանակով մոտեցավ նրան ու ասաց.

— Յես ցանկանում եմ մենգրեւերեն սովորել. արի

դու ինձ մենգրեւերեն սովորեցրու, իսկ դու ինձնից վրացերեն կսովորես:

Սոսոն այդ ժամանակ 11 տարեկան եր:

Տասներեք տարեկան հասակում Իոսիֆն ոգնում եր արդեն դպրոցական ընկերներին ավելի լուրջ հարցեր պարզաբանելու:

Մեկ անգամ ամառալին արձակուրդների ժամանակ իր ընկեր Գլուրջիձեցի հետ նա գնաց զբոսանքի: Աննկատելի կերպով նրանք դուրս լեկան քաղաքից, անցան Քուռի կամուրջը, չերկաթուղադիժը և քաղաքից դուրս կանաչ մարդագետնի վրա պառկեցին: Նրանց շուրջը հալարտ վեր ելին ցցվել լեռները, կապուտակ չերկնքում փալլում եր ամրան վառ արեւ: Իր շրջապատով հրացած Գլուրջիձեն խոսք բաց արեց աստծո մասին: Իոսիֆը լսեց լուրջ կերպով, լուռթյամբ, ապա ասաց մեղմ ձայնով.

— Գիտեմ, մեզ խաբում են. աստված չկա....

Ընկերն այլալվեց. չերբեք վոչ վոքից նա այդպիսի խոսքեր չեր լսել:

— Սոսոն, այդ ինչ ես ասում:

— Յես քեզ մի գիրք կտամ կարդալու, վորտեղից դու կիմանաս, վոր աշխարհն ու կյանքն այլ կերպ են կառուցված և այն բոլորը, ինչ վոր պատմում են աստծո մասին, սուտ ե, — ասաց Իոսիֆը:

— Այդ ինչ գիրք ե, — հարցրեց Գլուրջիձեն:

— Դարվին: Անպալման կարդա, — ասաց Իոսիֆը:

1894 թվին, 15 տարեկան հասակում Իոսիֆ Զուղաշվիլին ավարտեց Գորբի դպրոցը: Նա հատկապես աչքի ընկավ ավարտական քննություններին: Նրա ատեստատում միայն հինգեր ելին: Նա նույնիսկ գովասանագիր ստացավ. մի չերևուլթ, վոր այդ դպրոցի կյանքում տեսնված չեր: Գովասանագիր հոգևոր դպրոցում

տալիս ելին միայն քահանաների լերեխաներին—խել նրա
հալըը մի հասարակ կոշկակար եր:

Անցավ համարյա կես դար:

Վրացի փոքրիկ լերեխան ահեց ու դարձավ հսկա,
հզոր լերկրի մի առաջնորդ, ամբողջ աշխարհի կոմունիստ-
ների առաջնորդը, բոլոր լերկրների ու ժողովուրդների
աշխատավորութան սիրելի ու մեծ առաջնորդը:

Աշխարհում չկա մի անկյուն, վորտեղ հիացմունքով,
հույսով, շնորհակալութամբ, բարձրաձայն կամ շշուկով
չկրկնվի նրա անունը—ՍՏԱԼԻՆ:

2275
38

Պատ. խմբագիր՝ Աբ Մովսիսյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ա. Գասպարյան
Սրբագրել է՝ Վ. Ավագյան

Գլավխիտի լրագոր է—4731. Հրատ. № 4439.

Պատվեր 101. Տիրաժ. 10000.

Թուղթ 62×94. Տպագր. 3/4 մամ.

Մեկ մամուլում 24960 նիշ. Հեղինակ. 1/4 մամ.

Հանձնված է արտադրության 21 հունվարի 1938 թ.

Ատոլագրված է տպագրության 4 մարտի 1938 թ.

Դիմ. 60 կոպ.

Պետհրատի 1 տպարան, Յերեան, Լենինի փող. 63.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0139456

ԳԻՆԸ 60 Կ.

222

16.843

В. СМЕРНОВА
ИОСИФ ВИССАРИОНОВИЧ
СТАЛИН

школьные годы
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1988